

Dwars door de duinen van Vlieland

Vrij wandelen is een hit. Niet zoals vroeger ‘alleen op de paden’ maar juist midden door de natuur. Struinen wordt dat ook wel genoemd. In lange broek, op stevige schoenen, het pad verlaten en sporen volgen door heide, bos en duin. Op Vlieland zijn de duinen opengesteld voor wandelaars. Een buitenkans voor natuurliefhebbers.

HANS ZIJLSTRA

Welkom in het buitenland van Nederland, staat op een groot doek aan het kantoortje van Staatsbosbeheer bij natuurcamping Lange Paal. Echt buitenlands doet de natuur hier niet aan. Hollandser dan dit Waddeneiland kan je het niet verzinnen. Maar als je ergens het wildernisgevoel kan vinden is het wel op het autoluwe Vlieland. Ieder jaar maak ik een keer de wandeling dwars door de duinen, deze keer met als vertrekpunt het dorp. Aan de rand van het dorp blijkt de ergste drukte van vakantiegangers al achter de rug te zijn. Op het plein voor de oude dorpskerk daalt de rust neer. Het is de enige kerk op het eiland sinds de parochiekerk in het dorp West-Vlieland in 1736 met het hele dorp in de golven verdween. Dat was in een tijd waarin de wildernis nog realiteit was. Zandstormen bedreigden de huizen, Noordzeegolven namen happen uit de kust. Achter de kerk voert een klinkerstraatje omhoog tot bij het duin met de vuurtoren. Bovenop het duin heb je zicht op de rode daken van het dorp, de aanlegplaats van de veerboot, de jachthaven. In één oogopslag zie je hoe klein dit eiland is: je ziet de Noordzee, de Waddenzee en in de verte Terschelling.

In een paar natte valleitjes groeit de cranberry, van oorsprong afkomstig uit Noord-Oost Amerika. Op de eilanden gaat het verhaal dat de bessen rond 1840 zijn aangespoeld op Terschelling. In een vat van een schip. Strandjutter Pieter-Sipkes Cupido hakte het open. Zo vonden de bessen nieuwe grond. Vogels brachten ze naar Vlieland.
Foto: Joost Bouwmeester

Door bos en duin

Vanaf de vuurtoren loopt een goed gemarkeerd pad, onderdeel van de Waddenwandelaroute, het bos in. Het honderd jaar oude bos bestaat uit grove dennen, Corsicaanse dennen en andere naaldbomen die na jarenlange verzorging in de zanderige eilandbodem geworteld zijn. Tussen de bomen is weinig begroeiing. Staatsbosbeheer wil voor meer variatie zorgen door ruimte te bieden aan opkomend loofhout. Aan de bosrand is te zien wat dat oplevert. Wilde kamperfoelie groeit tussen omgewaaide dennen. Eenmaal het bos door komt het open duingebied in zicht in het midden van het eiland. Een smal spoor voert tussen heide en helmgras het gebied in en verdwijnt aan de voet van een rij stuifduinen. Een paarse vlek markeert de plek waar de bekende cranberries groeien. Hier is goed te zien dat Staatsbosbeheer het gebied onder handen heeft genomen. Het project Life Duinen, dat in 2012 is afgerond, was er op gericht om de kenmerkende natuur in een aantal duingebieden te herstellen. Op Vlieland ging het er vooral om de vergrassing tegen te gaan. Helmgras en zandzegge zorgen er voor dat de duinen niet meer kunnen stuiven maar verdringen ook andere planten. De vruchtbare bovengrond in de duinvalleien is daarom deels verwijderd, zodat bijvoorbeeld

Het Posthuys.
Foto: Cor Bouwmeester

parnassia weer een kans krijgt. Ook andere soorten die van natte kalkrijke grond houden, zoals dwerggras, knobbies en vleeskleurige orchis zijn teruggekeerd, meldt ecooloog Evert Jan Lammerts. Grote grazers doen de rest. Zij eten de jonge boompjes weg en knabbelen aan het gras. Voorlopig is er nog genoeg helmgras over. Het schuurt langs je benen en overwoekert het spoor. Door kniehoge struikheide waad ik richting de eerste duintop. Het spoor loopt verder over de duintoppen in westelijke richting. Bij een volgend fietspad, het zogenaamde pad van 30, stuit ik op een hek. Staatsbosbeheer heeft hier speciaal een trappetje overheen gemaakt zodat wandelaars hun weg kunnen vervolgen. ‘Vrije wandeling’ staat er op een bordje. Hou afstand tot de grazers, is het advies. Op dit gedeelte van het eiland heeft Staatsbosbeheer grote grazers losgelaten. Welke dat zijn wordt snel genoeg duidelijk.

Zwarte schapen

Kleine zwarte schaduwen duiken onverwacht van het duin omlaag. Het zijn Soay-schapen, gitzwarte schapen van de Schotse St. Kilda-eilanden in de Atlantische Oceaan. Beesten die gewend zijn aan heftige omstandigheden met harde wind en winterse kou. Vlieland moet een soort vakantie voor ze zijn. Schuw zijn ze wel, en verrassend snel op de pootjes. Op het eiland Soay waren ze gewend om bij gevaar razendsnel tegen de rotsen op te klauteren, volgens de website van de Nederlandse Vereniging het Soay Schaaap. Dan zijn die enkele meters hoge duinen natuurlijk een peulenschil. Verderop lijken de duinen leeg gewaaid te zijn. De natuur heeft hier alle tinten groen, met daartussen het lila van de bloeiende dopheide. Lichtgroene mossen en grijze korstmossen knispen onder mijn schoenzolen. Tussen het gras schieten berken en eiken op. Om die boompjes in

Vlieland heeft een bijzonder rijke duinflora, waarin het muizenootje natuurlijk niet ontbreekt. Dit composietje is zo genoemd naar zijn grijsachtige, enigszins behaarde blaadjes.
Foto: Joost Bouwmeester

Een zekere ingenieur Kroon heeft destijds op de westpunt van het eiland een nieuw landbouwgebied willen inrichten. Hij liet vier polders aanleggen. De landbouw is er nooit wat geworden. Nu zijn de Kroonspolders, die tegenwoordig in verbinding staan met de Waddenzee, een weergaloos vogelgebied, waar ook lepelaars broeden. Ze zijn goed te overzien vanaf de oude polderdijk.
Foto: Cor Bouwmeester

toom te houden worden Schotse Hooglanders ingezet. In de winter vreten zij de boel kaal, waardoor 's zomers allerlei veelkleurige kruiden kunnen bloeien, zoals duinviooltje, muizenootje, zandblauwtje, muurpeper, geel walstro en duizendguldenkruid. Daar kan ook de steeds zeldzamere tapuit, een kleine insectenjager, van profiteren. In een duinvallei stuit ik op de kudde, grazend bij een van de uitgegraven waterpoelen. Bruin en massief zijn deze runderen, met horens waarmee ze een heel peloton wandelaars kunnen opvangen. Een van de beesten blijft me met kleine donkere ogen nakijken.

Zwerven tot op de Vliehors

Verderop in het duingebied begint het eiland zich te versmallen. Links duikt een klein bosgebied op, rechts komen de duinen aan de Noordzeekant dichterbij. In het bos ligt een eendenkooi die een bezoek waard is. Maar evengoed kan je hier verder wandelen. Het mooie van struinen is juist dat je zelf je weg kan vinden. Bij Bomenland loopt een gemarkeerd pad langs de bosrand. Staatsbosbeheer heeft hier uitzichtpunten gemaakt, zodat wandelaars zicht hebben op lepelaars en kokmeeuwen. Tijdens het broedseizoen is betreden van de duinen hier niet toegestaan. Via het bos kom je dan uiteindelijk bij restaurant-hotel Posthuys, een voorpost van de beschaving. Ooit kwam hier de post aan die per boot vanaf Texel werd aangevoerd. Daarachter liggen natuurgebied Kroon's polders en de laatste echte wildernis: de uitgestrekte zandvlakte van de Vliehors. Hoe klein dit eiland ook is, je kan je onderdeel voelen van de natuur. Daarvoor hoeft de gebaande paden maar even te verlaten.

HANS ZIJLSTRA SCHRIJFT OVER GESCHIEDENIS, MONUMENTEN EN NATUUR
[HTTP://HANSZIJLSTRA.WORDPRESS.COM](http://hanszijlstra.wordpress.com)

